List 37. **NOVICE** Tečaj XXXIII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 15. septembra 1875.

Obseg: O zboljšanji planinskega gospodarstva. — Novi Kranjski panj po Dzierzonovi osnovi. (Dalje.) — Preiskave novega vina. — Čudna različnost cenilnih tarif. — Zopet druga trtna uš. — Gospodarske novice. — Štiri leta star ubijavec. — Kako kmečki diplomati sodijo ustajo Ercegovinsko in Bosniško. — Magjari in Bosniško-Ercegovinska ustaja. — Mnogovrstne novice. — Policijski komisar. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

O zboljšanji planinskega gospodarstva.

Poročilo predstojnika podružnice Bohinjske Jan. Mesarja. *)

Ker mi je sl. glavni odbor družbe kmetijske dogovorno z visokim c. k. kmetijskim ministerstvom izročil nalogo, popotovati po nekaterih krajih naše dežele v zadevah planinskega gospodarstva, mislim, da vsaj nekako dolžnost spolnim, ako o tem vsaj nekoliko poročam.

Poglavitno bile so 3 okolice naše dežele, katerim je bil moj obisk, ki se je vršil preteklega meseca julija, namenjen, namreč: a) planini v Kamniški okolici, b) planini na Nanosu pri Vipavi, in c) planini v Gozdu pod Snežnikom na Notranjskem, da bi se za prvo dotični gospodarji vsaj nekoliko opozorili na marsikatere pomanjkljivosti in nedostojnosti in po njih spoznanji sčasom nagnili na bolje planinsko gospodarstvo ne le gledé skrbnejšega varovanja živine in umnejšega in marljivejšega oskrbovanja planinske ledine, po katerem more na planinah rasti več in pitniše paše ter iz nje zarediti se mlada živina trdnejših kosti in več mesa, molzni živini pa se vimena polniti z obilnišim in mastnejšim mlekom, ampak tudi gledé tega, da bi to mleko podelovali v take izdelke, po katerih se pridobí več denarnega pridobitka iz njega.

Zato se je povsod po pregledu planine, stanarij in natančni poizvedbi ravnanja z mlekom dotični poduk, kakor je kje potrebno bilo, poglavitno sukal okoli 3 točk: a) o umni porabi planinskega sveta, b) o oskrbovanji živine, in c) o umni porabi poglavitnega pridelka, namreč mleka.

V tem poduku se je, kakor je naneslo, ali koj na planini pod milim nebom, ali dogovorno kje v dolini zbranim gospodarjem povdarjalo, da enako kakor dolinsko polje, so tudi planine vir in pripomoček kmetijskega blagostanja, da povsod po celi zemlji božji bodi-si v dolini ali na planini, rastline vspešno le rasti morejo, če svoji naturi primerno podnebje in potrebni živež iz zemlje imajo, in je zato po enakih postavah, po katerih je treba dolinsko polje obdelovati in mu povračevati, kar se mu je z žetvijo vzelo, skrbeti tudi treba za rodovitnost planinskega sveta, ker ne more brez škode za planinski vžitek biti, če bi ga živina v kostéh in mesu, planšarji pa, sami dobro rejeni, v maslu, siru in skuti vedno le s planine nosili, pa bi se primerno tudi ne skrbelo, ohraniti jo rodovitno, da ne opeša, ampak dalje še svoje poletne goste z vsim tem preskrbljevati more.

Zato je treba skrbeti za razširjanje dobre planinske paše s tem, da se nerabni prostori potrebijo, očistijo kamna, paši škodljivih rastlin, kladovja, grmovja, ali da se iz močvirnih kosov voda odpelje ter kisla spremení v sladko travo. Z vsem tem pomnožuješ planinsko pašo, razširjaš vžitno planino, vžitno — pravim — ker čemu ti je še toliko sveta, ki se „planinski pašnik“ imenuje, če je pa le groblja ali z grmičevjem in krvinčastim lesom pokrit, da trava rasti ne more. Brez tacega oskrbovanja se planinski vžitek leto za letom le zmanjšuje in na zadnje planina kot pašnik popolnoma mine, zlasti če se tudi sicer zoper neugodne natorne vplive zdatno ne varuje, kakor se Švicarski planšarji še dandanašnji v narodnih svojih pripovedkah z žalostjo spominjajo najlepših planin polnih timijana (Blümlisalm) in druzih rastlin, ki so bile, pa jih ni več, so minule, nerabne postale po udorih, zasipih, poplavih itd. zavolj nevarovanja in neskrbnosti v pravem času; zakaj tam, kjer človek svojo dolžnost zamudi, sila naturnih moči togotno in neusmiljeno razdira. Tedaj ustavljaj se takemu razdiranju in končevanju planinske ledine po lijakih, zasipih itd. koj v začetku s tem, da varuješ gozd posebno nad pašo, brez katerega v obližji je planinsko gospodarstvo že tudi sicer sila težavno, — da v strugo deneš lijaka, da z nasadbo pripravnega grmovja neki jéz postaviš zasipanju, ali kjer je treba, tudi s povprečnimi plotovi nevarne strmine vtrdiš, kakor jih sèm ter tjè pri železnicah vidimo, — sploh stori, kar po okoliščinah moreš; dasiravno je pa tudi to resnica, da večkrat človek zoper naravne sile nič kaj zdatnega doseči, ampak le z žalostjo gledati more, kako se po neukrotljivih nezgodah planinska goličava vedno niže pomikuje.

Prišel je pogovor tudi na to, kako je za veči planinski vžitek skrbeti ne le z napravo dobrih hlevov, v katerih je živina zoper mraz in hudo vreme zavaro-

*) To poročilo podučnega potopisa gosp. župnika Mesarja, za napredek vsega kmetijstva, še posebno pa planinskega gospodarstva neutrudljivega predstojnika podružnice kmetijske v Bohinjski Bistrici je sl. centralni odbor izročil vredništvu z željo, naj ga natisne v „Novicah“ v berilo in poduk vsem, katerim je mar za povzdigo planinskega gospodarstva.
Vred.

vana, da tako ne boleha in mleka ne zgublja, ampak tudi s skrbnim čuvanjem nad živino, katere rivec in noga ravno to, kar bi jej v živež služilo, pokončujeta, če namreč prešiči niso popolnoma v svinjaku zaprti ali pa vsaj le na gotove manjše prostore ograjeni, ampak če prosto, kar po najlepši travi riti smejo, pa se tudi druga živina skrbno ne privračuje in se umno ne popase zvrstoma kos za kosom, ter tako živina, le sama sebi prepuščena, dobro travo še boljše iskaje prej pohodi, predno se pase na nji, ali svojevoljno v deževji na močvirnate prostore zahaja, kamor bi se le v suhem vremenu zaganjati smela.

Povsod se je tudi posebno priporočevala umna poraba planinskega gnoja, ga raznositi ali razvoziti po ledini, da zraven stanarij nakupičen zastonj prostora ne jemlje, nesnažnosti in napotja ne dela, ampak tje pride, kjer ga je treba v živež rastlinam. Čez vse je za planine potrebna nalašena naprava zredčenega gnoja iz vode in kravjeka, ker z njim polovico več prostora za gnojenje lahko povzameš, in je tudi bolj v pripravnem stanu, da ga rastline kot živež lože dovzamejo, ker hitrejši pririje v grivo do rastlinskih koreninic, nasproti pa se trdi gnoj na sicer že bolj suhem planinskem zraku večkrat že zeló razruši, predno njegova redivna moč v zemljo zleze.

Z opozorom na napravo ali primerno popravo stanov, hlevov, skrb za vodo ljudem in živini bila je prilika opomniti tudi na napčnost, če se živina prezgodaj ali preveč živine v planino na pašo zastavi, in se drobnica ne po oddaljenih, grših strmejših prostorih, ampak koj pomešano z govedi pase. Tej nepristojnosti naj bi ostri planinski red v okom prišel, po katerem posebno na Kamniških planinah pametnejši gospodarji že dolgo zdihujejo.

(Dalje prihodnjič.)

Novi Kranjski panj

po Dzierzonovi osnovi.

Spisuje Luka Porenta, župnik in čebelar v Bohinji.

(Dalje.)

Iz tega, kar sem dozdaj o narejanji rojev govoril, vsak lahko razvidi, da ima dzierzonizirani Kranjski panj že samo v tem oziru imenitno prednost v primeri s starim Kranjskim panjem, ker čebelar more jako lahko sam roje delati, in mu ni treba kedaj čebel prekajati, s čemur sam sebe in čebele silno trpinči. Pa če tudi čebelar svoje dzierzonizirane panjeve pusti, da mu sami po sebi rojijo, si vendar lahko v mnogih primerljejih pomaga in roj otme, kar pri navadnih starih panjevih ali celó ne more doseči ali pa le z veliko težavo.

Tukaj mi utegne kdo odgovoriti: „to je sicer lepo in prijetno, da si čebelar, kateri nove Kranjske panjeve ima, tako lahko sam roje dela; al to je pa vendar le sitno, ker tacih narejenih rojev ne more potem domá obdržati, ampak jih mora za nekaj časa kam drugam prenesti.“

Ne bom sicer rekel, da bi to prenaševanje panjev bilo prav brez vse sitnosti, vendar pa mislim, da je še veliko bolj sitno, dan za dnevom pri ulnjaku sedeti in rojev čakati, potem se pa še po drevji plaziti in roje ogrebati ali vsajati, kar včasih še prav brez vse nevarnosti ni. Tudi je gotovo to, da narejanje in prenaševanje rojev čebelarju nikoli toliko časa ne vzame, kakor pa če dan za dnevom pri ulnjaku straži in rojev čaka, kajti roji so hitro narejeni in tudi hitro prenešeni, ker jih ni treba čez pol ure daleč prenašati; tudi se more to le zvečer ali zjutraj zgodej ali pa v slabem deževnem vremenu zgoditi, kedar ni časa za drugo delo. To prenaševanje panjev tudi lahko ženske ali celó otroci oskrbljujejo, ker narejeni roji še niso težki.

Še najlože se pa na ta način čebelari, če se na priliko, dva čebelarja, katera kake pol ure drug od druzega stanujeta, skupaj vzameta, da eden k drugemu svoje narejene roje nosita in na-nje pazita; tako imata polovico manj potov, ker lahko eden svoje narejene roje k prijatelju prinese, potem pa zopet te, kar jih je prijatelj naredel, nazaj domú nese.

To, da se narejeni roji za nekaj časa v kak drug ulnjak prenesó, ponuja pa posebno takim čebelarjem, kateri zeló veliko čebel imajo, tudi še druge koristi, in sicer te le:

b) Čebele imajo več paše, če jih ni prav veliko skupaj, kakor pa, če jih je zeló veliko na enem kupu. Če se velika družina k mizi vsede, pa se le majhna skleda na mizo postavi, bodo ljudje lačni od mize vstali, in če se na majhnem pašniku veliko živine pase, bo živina stradala. Ravno taka je tudi pri čebelah. Ako jih je zeló veliko, recimo, kacih 200 do 300 panjev skupaj v enem ulnjaku, jim rado tudi v dobrem vremenu začne paše primanjkovati, to pa uboge živalice primora, da morajo stradati ali pa da morajo v take kraje hoditi si potrebnega živeža iskat, ki so od ulnjaka že preveč oddaljeni. Ako pa morajo čebele dalječ v pašo hoditi, s tem veliko zamudé, kajti lahko bi med tem vsaka 3—4krat prinesla, ako bi pašo blizo imele, predno iz daljnega kraja enkrat prinese. Zraven tega se tudi veliko več čebel pogubí, če so primorane, dalječ od ulnjaka paše iskati, kakor pa če imajo blizo ulnjaka paše zadosti; čebele veliko trpé, če morajo zlo daleč letati, in marsikatera, posebno če dobro obložena nazaj domú leti, onemore med potjo in pogine; veliko jih pa tudi nevihte in plohe ali hude ure pokončajo, kakor hitro nastopijo. Čebele sicer res že poprej kolikor toliko čutijo, kedaj se kaka nevihta približuje, zato v tacih primerljejih tudi skupoma domú leté, al zeló oddaljenim to ni mogoče. Čebele, katere morajo zeló daleč od doma paše iskati, si pa tudi perute prej pokončajo in raztrgajo, in morajo zavoljo tega prej poginiti, kakor pa tiste, katere blizo ulnjaka že potrebno pašo dobé.

b) Čebelarju, kateri ima zeló veliko čebel skupaj, bode pri prašenji ali plemenjenji veliko več panjev ob matice prišlo, kakor pa onemu, ki nima preveč čebel skupaj v enem ulnjaku; zakaj kolikor več čebel je skupaj, toliko lože se matica, kedar pride iz prašenja domu, zmoti, da svoj panj zgreši, in v kaki drugi panj gré. Kakor hitro pa matica v drug panj pride, jo čebele brez odloga zagrabijo in brez usmiljenja zadušé.

(Dalje prihodnjič.)

Zopet druga trtna uš.

V nekem vinogradu v Borštu pri Boljuncu (ne daleč od Trsta) so po poročilu „Gosp. lista“ nedavno zasledili na videz čudno spačeno trto. Pri preiskavi so našli na njej nekaj, ki je bilo okroglo kakor grahovo zrno, belo, po udrtih mestih rdeče, na eni strani pa z rujavkasto-zelenkastimi ščitki na pol pokrito. To, kar ima okroglo podobo, so kupčki po kakih sto jajčic neke škrlatnice (Schildlaus, coccus). Jajčica so pomerančaste barve in pokrožne podobe, zavita so v neko belo, gosto kosmato tančico. Uš je podobna drulatnicam, na pr. košeniljkam in škodljiva trtam, breskvam, pomerančam i. dr. Kdor tak mrčes kje zapazi, brž naj bližnji politiški gosposki to naznani, ter jej pošlje tudi kosove bolnih rastlin, da jih preiščejo.

Preiskave novega vina.

Sprejemite, drage „Novice“, zaznamek mojih najnovejših preiskav novega vina (mošta), ki jo bodem vsak teden ponavljal in vam pošiljal.

Želeti bi bilo, ker take preiskave so za vinorejo jako važne, da bi se tudi vinorejci drugih vinskih krajev potrudili, o takih preiskavah kaj razglasiti. Pripravljen sem pa jaz tudi vsakemu take preiskave proti povrnitvi mojih malih stroškov preskrbeti.

Imenovanje grozdja	*Sladkorja* %	*Kisline pro mille*
Lipnja blizo tléh .	$13^3/_4$	18
„ pri brajdi .	$11^1/_2$	$19^1/_1$
Skelina	14	13.2
Belína blizo tleh .	$15^1/_2$	16
„ pri brajdi .	15	16.7
Kraljevina . . .	$16^1/_2$	12.1

Novomesto 6. septembra 1875.

Pri današnji preiskavi novega vina (mošta) ima lipnja $17^1/_2$ % sladkorja in 17.3 „pro mille“ kisline, belina 18% sladkorja in 12.2 „pro mille“ kisline, kraljevina 17.1 % sladkorja in 9.1 „pro mille“ kisline, črnína žametova 8.1 % sladkorja in 22.5 „pro mille“ kisline.

Dosegla so imenovana prva tri plemena grozdja še precej vrhunec njim primerne mere sladkorja; toda lahko se primeri, da ga „pro mille“ vprihodnje kolikor toliko zgubijo, ker se je grozdje že začelo briti, in se pri prihodnjem obilnišem dežju tudi pokvari.

Razvidel sem tedaj pri tej preiskavi mošta, da ni veliko ceniti lipnje in beline; spodbadalo naj bi toraj vse vinorejce, da bi si oskrbeli in vprihodnje sadili boljša in trdnejša trtna plemena, kajti iz mehkih naših navadnih trt ne bode nikdar stanovitnega vina; jasno je pa tudi vsakemu, da se mora umni vinorejec držati tudi pravil izvedenih kemikarjev vina, ako hoče pridelovati sedanjemu času primerno dobro vino do 23 ali več odstotkov sladkorja in le 5 do 6 ali 7 odstotkov „pro mille“ kisline.

Novomesto 13. septembra.

Anton Ogulin.

Čudna različnost cenilnih tarif.

— Časnik kmetijske družbe Koroške „Mittheilungen für Land-, Forst- und Hauswirthschaft“ v 17. listu toži o velikem razločku najnižih tarif za novi zemljiški davek med Koroško in Tirolsko deželo, ker čisti dohodek zadnje vrste enega orala je cenjen:

v Belanski dolini (Möllthal) na Koroškem:	*v Liencu na Tirolskem:*
pašnikov na 12 krajc.	4 krajc.
planin na . 6 „	2 „
gozdov na . 8 „	2 „

Gori imenovani časnik gledé na to pravi: „Lienc s svojimi krasnimi cestami (železnico, državno cesto), s svojimi imenitnimi in obilnimi sejmi je tako nizko cenjen proti Belanski dolini, ki v samoti leží, ima le strgane ceste in pota, kjer komaj tovori koračijo; kako da bi ta Belanska dolina s svojimi zemljišči v luknjah in grabnih presegala bogati Lienc!“ — Kaj pa hočemo še le mi Kranjci reči, katerim je določena sledeča najniža tarifa:

za pašnike 12 krajc.
za planine 10 „
za gozde 10 „

Konečnemu meddeželnemu poravnanju cenilnih tarif so po takem velika vrata odprta. Naj bi se odprla! Sicer bo le davkarija na boljem, ne pa kmetija.

Gospodarske novice.

* *Na Hrvaškem pričakujejo obilne vinske trgovine,* in če ostane vreme še toplo a ne presuho, bode letošnje vino proti lanskemu mnogo bolje. Res je sicer, da v nekaterih krajih se grozdje nekako suší, vendar ga ostane še dosti. V Varaždinu imajo še starega (lanskega) vina na tisuče veder in trgovci pošiljajo agente v Trst, naj ga prodajo kakor koli morejo.

Podučne stvari.

Štiri leta star ubijavec.

Iz Časlave na Českem se poroča od 2. dne t. m., da strašna dogodba vznemirja celo mesto. Otroci predstojnika tukajšnje železniške štacije so se danes igrali s tem, da so nabrane koščice breskev in druzega sadja raztleči skušali. Pri tem pa se razpró — in 4letni deček udari z železnim kladvom svojega 3 leta starega bratca tako močno po glavi, da revče mahoma umrje.

Stariši! ne puščajte otrok samih, kedar imajo kaj tacega v rokah, kar po zlorabi utegne nevarno biti. Kdo je te strašne nesreče kriv? Neumni otrok ne — ampak neumni stariši, ki otrokom reči v roke dadó ali puščajo, za katere še pameti nimajo.

Politične stvari.

Kako kmečki diplomati sodijo ustajo Ercegovinsko in Bosniško.

Nezaseženi „Glas“ Goriški piše v svojem listu od 3. dne t. m. tako-le:

„Ne le vsa Evropska visoka diplomacija, tudi naši domači kmečki diplomati se skrbno pečajo z Ercegovinsko ustajo.

Velik razloček je med prostim kmetom in pa državniki temeljito izučenimi na visocih šolah. Kmet še nekoliko živi v dobri misli, da visoko izobraženi možje se niso samo veliko učili, nego da so si tudi oblažili srce, da hočejo vselej pravico in poštenost spoštovati, ter se povsod potegovati za njo. Žalibog, da ni vselej tako!

Sedanja ustaja kristijanov zoper Turka je oster kamen poskušnje za naše nemške in ogerske državnike. Oni Slovane črtijo, sliši se pa, da ljubijo kulturo. No! slovanski Jug je ustal za kulturo, in bíje boj za osvobodenje izpod morilnega turškega jarma, ki duši vsako kulturo; tedaj bi ga vsa poštena diplomacija morala podpirati, al močnejše sovraštvo do Slovanov, nego ljubezen do kulture jej tega ne pripušča, ter se prijaznejše ozira na Turka nego na Slovana.

Sto medvedov! da naš kmet v tem vprašanju vso diplomacijo deva v žakelj. Ne um, pa srce ima bolj izobraženo, zato ima sočutje s trpečim bratom. Pri njem ni več vprašanja: je li prav in že čas, Turka zapoditi iz Evrope nazaj v njegovo domačijo, v Azijo; le o tem je še beseda: kdo naj na Jugu kraljuje. Zato bo pa tudi vsaka vlada, ki bi zoper ustajo zatiranih kristjanov govorila za Turke, dobila pri ljudstvu neizbrisljivo „črno piko.“

Odpirajo se že našim ljudem oči; oni dobro sprevidijo, da nekateri gospodje iz visocih šol so se bolj izučili streči samoljubju in zvijačno vselej vodo obračati na svoj mlin, nego poštenosti in blagočutju. To, da se zdi, kakor da bi se tudi Avstrijsko-ogerska vlada obračala od krščenih Jugoslovanov in se prijaznejšo

kazala divjemu Turku, to tudi prostemu kmetu daje spoznati, kaj imamo Slovani tudi domá pričakovati od nje. Vse, kar se o tem govori in misli, ne sme se zapisati. To pa smemo zapisati, da si bo zaupanje sama izpodkopavala tista vlada, ki bo zoper ustajo. Sad bo žela ob volitvah. Je li mogoče, da, kdor želi Slovanom v Ercegovini in Bosni Turški jarem, da bi sè Slovani v Avstriji drugače, bolje delal, jim kaj boljega želel? Ne, ne! kdor onim želi tuj jarem, želi ga tudi nam. Prijatelji Turku tudi nas tlačijo pod tuji jarem tujega jezika, tujih šeg. Prijatelji Turku tudi v svobodni in enakopravni Avstriji nam Slovanom hočejo gospodovati po tuje. Zakaj naše gosposke, posebno sodnija, ki ima sveto nalogo delati pravico, še vedno slovenskega kmeta trpinči s tujim jezikom, katerega on ne razume? Je li to pravično? Kakor Turškim kristijanom, dajale so se tudi nam obljube, zagotovila, pa izpolnujejo se — razun malih izjem — še vedno po Turški!

Če bi do sedaj še ne bili izgubili vse vere v pomoč od zgoraj, moramo jo zdaj, ko vidimo, da naši zoperniki so prijatelji celó Turku. Komur vera ne blaži srca, rad se strastim vdá."

Magjari in Bosniško-Ercegovinska ustaja.

Pod tem naslovom je Zagrebški „Obzor" prinesel članek v svojem 205. listu, ki grdemu in surovemu obnašanju Magjarskih časnikov in osobito „Pester Lloyda" o ustaji Bosniški in Ercegovinski z možato besedo kliče: quousque tandem?

„Veliko besedo na Ogerskem ima časnikarstvo, in glavni organ vladajoče stranke je „Pest. Lloyd", katerega ureduje — čifut (jud). „Pester Lloyd" in „Neue fr. Presse" prava sta brata in posebno zdaj o Bosniški in Ercegovinski ustaji divno harmonirata. Zveza in tesno prijateljstvo nove „Presse" s Turško vlado ni nič novega; ta časnik je tako dobro poznan zarad tega, kakor so poznane poulične ženske po svojem zaslužku; nikdo se tedaj o njem ne čudi, da kaže tako ljubav do Turka; al celó tako surov vendar ni, kakor je „Pester Lloyd". Ta, kedar piše na korist Turku, piše prav po načinu „Azijatske kulture", ki v krvi Magjarov se pretaka in odgovarja popolnoma naravi njegovih zaveznikov in prijateljev Turkov. „Pest. Lloyd" pravi, da bi treba bilo dogodbe v Bosni in Ercegovini staviti v rubriko tatvine, razbojstva in ubojstva!! — Da je ta časnik napisal tako surovost, ni mu sicer zameriti, vsaj mu po možganih še rojí podoba Šubri Jožija in Rože Šandora, teh divjakov Ogerskih, proti katerima je trebalo poslati celo armado, in ker še dandanes svet ni pozabil strahote divjaštva, ki so ga Magjari počenjali leta 1848 in 1849 v Bački in Banatu, ko so se borili za „svobodo Ogersko". Nam ne pride na misel to Magjarsko borbo l. 1848 in 1849 krstiti tako, kakor „P. Lloyd" psuje sedanjo ustajo v Bosni in Ercegovini, čeravno bi preje zaslužila to ime, ker njej je bil povod sebičen, začel se iz pohlepe ene stranke, in brez blagega navdušenja. — Al — piše „Obzor" — vsemu je enkrat konec; tako tudi takošno postopanje Magjarskega časnikarstva prisili nas do tega, da bode konec Hrvaške potrpežljivosti."

In mi — gledé na neizmerne psovke „Neue freie Presse" in njenih nemških pajdašev — isto rečemo po nemški prislovici: „Der Krug geht so lange zum Brunnen, bis er bricht". Naj damo čitateljem našim le en košček „Lloydove" brutalitete za pokušnjo, kakor on piše o ustaji slovanskih kristijanov na Turškem:

„Derlei Tumulte behandelt man nicht als politische oder militärische Ereignisse, sondern im Notizentheile des Blattes neben Raub, Mord, Diebstahl und anderen interessanten Vorkommnissen des Tages. Die ganze Bewegung in der Hercegovina war also, wie wir es gleich anfangs an dieser Stelle gesagt, eine agrarische, die von einigen Vagabunden und Taugenichtsen zu einer politischen hinaufzuschrauben versucht wurde und die beim ersten energischen Auftreten der Regierungstruppen feig, elend und jämmerlich zusammenbrach."

Oesterreich und die Südslaven.

Pod tem naslovom (slovenski rečeno „Avstrija in Jugoslovani") je ravnokar v Zagrebu v nemškem jeziku prišla majhna brošurica na svitlo, katera z mirno besedo in zgodovinsko utrjeno kaže, naj bi Avstrija v tem za njo jako važnem trenutku ne igrala slepe miši, ampak na prid obeh svojih držav pokazala, da hoče dednica biti Bosne in Ercegovine. Pisatelj na koncu te brošurice pravi, da je namenjena posebno na adreso ministra vnanjih zadev grofa Andrassy-a ter sklepa svoj opomin s temi besedami: opomin ta izvira iz srca, katero je z vsemi nitkami navezano na veliko Avstrijsko očetnjavo — iz srca patrijota, ki sicer vé, kdor ima krmilo državno v rokah, ne more lahkomišljeno prezirati pomislikov in težav, pa vendar se bojí, da ne bi, kedar nevarnost preti, vsa prihodnost pod zeló šla.

Mnogovrstne novice.

* *Velikansk pogreb neke Egiptovske princesinje.* V Aleksandriji je umrla princesinja Hanem Zainub, hči namestnega kralja Egiptovskega; truplo njeno so pripeljali v Kairo, kjer je imela biti pokopana. Princesinja, še ne 15 let stara, je bila omožena z Ibrahimpašo, sinom Ahmed paše; 5. dne u. m. pa je v palači Ramleh namestnega kralja v Aleksandriji, hčerko porodila. Koj po porodu je njen soprog podal se na potovanje po Evropi. Čez 14 dni je za legarom (tifusom) zbolela in drugi dan že umrla. Že isti dan so umrlo iz Aleksandrije pripeljali v Kairo. V sprevodu so jo skoro vsi prebivalci do kolodvora spremili; med tem sprevodom je bilo več tisoč lir med ubogo ljudstvo razdeljenih. Drugo jutro so truplo prenesli v mošejo (mohamedansko cerkev) Rilah, kjer so jo pokopali. Čeravno je bilo pota do tje celó malo, trajal je vendar sprevod celo poldrugo uro. Red tega sprevoda bil je ta-le: V prvi vrsti je šlo 24 bivolov in 30 velbljudov, ki so kruh, dateljne, kuhano meso in sočivje nesli; za temi je prišlo 20 vozov naloženih s sodci vode in sirupa. Vse to je bilo med sprevodom med uboge razdeljeno. Vrh tega so skopljenci še 450.000 srebernega denarja med ljudstvo pometali. Za vozovi in živino je šlo 3000 duhovnikov, med katerimi so bili nekateri vsi v svili in zlatu, drugi pa napol goli; vsi so molili in pa z rokami ploskali. Za njimi je šla rodovina umrle in pa množica visocih državnikov; za tem pa so nesli trugo princesinje iz priprostega lesa narejeno, na kateri so ležale njene lepotije nad 3 milijone gold. našega denarja vredne. Truplo princesinje bilo je zašito v belo plahto. Trugo so v sredi mošeje v grob položili. Brž potem, ko je bilo to storjeno, so duhovniki blizo pokopališča zaklali onih 24 bivolov, jih spekli in jedli. Duhovniki so še celih 7 dni ostali blizo groba in neprenehoma molili za pokojnico. — No, to je pogreb, da je kaj vreden!

* *Petdesetletnica železnic* se bode ta mesec v Darlingtonu na Angleškem slovesno obhajala; na to slovesnost se pričakuje nad 1000 povabljenih gostov. Prva železnica, na kateri je začela moč vodnega sopara vozove goniti, šla je iz Stoektona v Darlington; odprla se je pa septembra meseca leta 1825, tedaj pred 50 leti. V Avstriji takrat nismo še imeli železnic

* *Odbor za Slomšekov spominek* je po poročilu „Sl. Gosp.“ v seji 3. septembra sprejel nasvete, vsled katerih se bo takoj začelo izdelovanje nagrobne plošče z latinskim napisom, priredjenje Slomšekove slike pri krstnem kamnu v Ponkvi in pripravljanje črne plošče s slovenskim napisom, ki se bo vzidala steni rojstnega hrama Slomšekovega. Za glavni spominek v stolni cerkvi je arhitekt Hartl na Dunaju poslal sicer krasen načrt, ki se pa zavolj prevelikih stroškov, katere bi nja izvršenje stalo, ni mogel sprejeti.

* *Dr. Robič*, kanonik in bivši profesor cerkvene zgodovine in prava na vseučilišču v Gradcu, je 28. dne p. m. petdesetletnico svojega duhovništva obhajal. Njegovi hvaležni učenci, posebno iz Gračke pa tudi Mariborske škofije so mu odposlali lepo latinsko pismo s pridjanimi 600 podpisi in 384 fotografijami.

* *Pruski cesar*, po svojem Bizmarku veliki preganjalec katoliške cerkve, je iz kanonov, katere je na Francoskem zaplenil, dal vliti velikansk zvon za katoliško in stolno cerkev v Kolinu. Že ½ leta zaganjajo zvon, ki pa še ni ne enkrat zazvonil, ker se kladvo v njem nikamor ne gane, kakor da bi se dar cerkvenega preganjalca navlašč branil pri službi božji zadoneti.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

IV.

Policijski komisar.

(Dalje.)

Meni se je zdel na prvi hip ta čuvaj sumljiv; mislil sem si namreč, da je v dogovoru s tujcem spustil ga v sobo in za to dobil plačo; zarad tega sem ga dal opazovati, kolikor se je dalo, po dveh skrivnih policijskih agentih, katera sta imela oblast prijeti ga, brž ko bi kaj sumljivega zapazila.

Poklical in zaslišal sem tudi vse železniške kondukterje, ki so bili tiste dni na poti med T. in D. vozili; al tudi teh ni nobeden vedel se spominjati, da bi bil videl popisanemu tujcu enakega človeka peljati se po železnici. Le eden teh kondukterjev se po dolgem premišljevanju spomni, da je, prevzemši vlak v M., zapazil v II. redu nekega človeka, ki je bil ves zavit v svoj plašč in zarohnel nad njim, ko je prišel gledat karto njegovo, češ, da ga strašno v nogah trga in da gre v toplice; ta tujec, katerega je potem samega pustil, je peljal se do druge postaje od tod, tam pa je stopil iz voza in šel počasi proti izhodu. Obraza njegovega ni mogel videti, ker je bil ves zavit.

V sili se človek prime za slamico, da bi ne vtonil, tako tudi jaz. Agenti, policaji, žandarji, ki so bili razposlani sledit tujca, so se vračali drug za drugem, nobeden pa ni zvedel ničesar. Le nek žandar je bil v okolici prijel nekega popotnega zavarovalnega agenta in ga prignal k meni, pa ta je brž dokazal, da je agent neke ondotne zavarovalna družbe in trgovca sin, kateremu je bil predstavljen, je naglo izrekel, da ta človek ni oni tujec, dasiravno mu je po obrazu nekoliko podoben; vrh tega je govoril jako slabo nemški in sicer v ondotnem narečji.

Zavoljo vsega tega se ni čuditi, da sem se poprijel onega tujca, o katerem mi je bil kondukter pravil; dasiravno sem sam malo nade imel, da bi prišel do kakega sledú, se mi je vendar zdela dolžnost, vse poskusiti, kar bi mi utegnilo pokazati pot za tujcem. Tako se podam sam do one postaje in poprašujem po tujcu, ki je pred nekaterimi dnevi po železnici se tje pripeljal. Res toliko izvem, da je najel v vasi voz, s katerim se je odpeljal proti T. Voznik, katerega najdem po nekolikem popraševanji, mi pové, da ga je peljal do gostilnice blizo mesta; tam je stopil tujec iz voza in šel v gostilnico. Kak je bil, tega mi ni vedel povedati, ker se je skrbno v plajšč zavijal, češ, da ga po vsem životu trga.

V naznanjeni mi gostilnici, kamor se potem podam, mi pové krčmar, da je omenjeni dan res pripeljal se tujec k njemu ter prašal, če bi mogel dobiti kako sobo, ker se zavoljo prehudega trganja po udih ne upa dalje peljati.

„Jaz ga peljem v sobo“, nadaljuje krčmar, „katero imam sicer za dva tujca pripravljeno. Dá si prinesti gori jedi in pijače, pa že čez dve uri pride sam doli, rekoč, da mu je trganje hipoma prenehalo in da gre v mesto, ker ga tam čakajo gotovo važna pisma. Meni se je to malo čudno zdelo, pa čemu bi se dalje brigal za gosta, ki plača vse pošteno, pa gré!“

Na to mi krčmar popiše tujca, kolikor se ga še spominja in njegov popis se je splošno vjemal s podobo, kakoršno sem si bil jaz po telegrafičnem popisu o njem v duhu narisal. Tudi to mi je pritrdil krčmar, da je njegov gost nekako čudno, nenavadno nemški govoril; ali je po prusko zavijal ali drugače, tega ne vé, ker mu ni znano, kako Prus govorí.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

V Gorici 10. sept. — Ta mesec so prišle v Gorici na svetlo zanimive bukve v ital. jeziku; naslov jim je: „Almanacco e guida scematica della città e provincia di Gorizia“ (to je „koledar in razkazalni voditelj za mesto Gorico in za Goriško“). Reči, ki se nahajajo v I. in II. delu (koledarskem), so navadne raznotere stvari, ki so sploh v popolnih koledarjih. Veči del novo za nas je vse drugo, kar beremo v III.—VII. oddelku: razkaz vseh in vsakošnih oblastnij in uradov po vsi deželi z dotičnim osebjem; vseh šol v mestu (druge šole priobči uredništvo prihodnje leto); vseh dobrotnih naprav, društev in bratovščin, časnikov; vseh kupčijskih in obrtnijskih reči in fabrik; imenik trgovcev in obrtnikov; adrese mnogih oseb, ki imajo v javnosti kaj opraviti; pregled vseh županij in županov in veliko druzih reči. Z eno besedo repertôrij vsega, kar mika vsacega domačina in tujca, ki hoče o naših zadevah kaj izvedeti. Prav potrebna je bila taka knjiga in marsikdo je že po njej popraševal. Da si ni popolna, ker se tù pa tam še marsičesa pogreša, in bi tudi gledé na nekatere reči bilo želeti boljega reda, *) smo vendar za prvo poskušnjo z razkazalnikom zadovoljni. Znabiti ne bi bilo napačno, ko bi se v prihodnjih letnikih italijanskim imenom uradov, naprav itd. dodala tudi iména v slovenskem in nemškem jeziku (poslednja z ozirom na tuje goste v naši „Nizzi“). Krajna imena slovenska naj bi se pisala po slovenski in samo med oklepaji v italijanskem pravopisu. Naslovi imenitniših oseb, uradnijskih načelnikov itd. naj bi bili popolni, da, če jim hoče kdo kaj pisati, vé, kakošne naslove jim dati. —

---

*) Tako na pr. se mi zdi vrsta učilišče v oddelku IV. napačna, ker se ne drži ni alfabetičnega, ni kakega druzega načela. Po „središčnem bogosl. semenišči je vvrsteno — „svilorejsko poskuševališče“, za njim „kmetijska šola“, „gimnazij“ in „realka“ itd. Pravi red bi bil: a) državna učilišča in zavodi, b) deželne šole, c) mestne itd. Pis.

Iz „guide“ se marsikaj izvé, kar je celó marsikateremu Goričanu, ki naše razmere dobro pozná, vendar znabiti bilo neznano. Društev na pr. našteva knjiga 22; bratovščin 5. Društva so: Gledišče društveno (našteta so imena vseh družabnikov - lastnikov), c. kr. kmetijska družba, klimatično-zdravilno društvo, bralno društvo (gabinetto di lettura), gledišćno kazino, Goriško gimnast. društvo, filharm.-dramatično društvo, politično-narodno društvo „Soča“, polititično-narodno društvo „Gorica“, slovenska „Čitalnica“, slovensko pevsko društvo „Slavec“, „Concordia“, društvo za streljanje v tarčo, Görzer Gesang-Verein, družba Goriških gospá v podporo ubozim, „Pio Sovvegno“ (duhovsko pomočno društvo), vzajemno-pomočno društvo obrtnikov Goriških, tiskarskih delavcev vzajemno pomočno društvo, dobrotna družba čevljarska, enaka klobučarska; „Circolo cattolico del Goriziano“ (kat. društvo za Goriško); društvo katol. gospá Goriških; pobožna družba Marijinih hčerá (prav za prav cerkv. bratovšina). Ta društva so vsa v mestu; dalje je še 6 druzih družeb po deželi in 21 čitalnic. — Časnikov izhaja v Gorici 8 (4 slovenski, 1 latinski in 3 italijanski). Pri predomenjenih društvih je povsod navedeno ravnateljstvo (z 1—13 oseb). — Toliko za zdaj. — V nedeljo 5. t. m. se je v mestnem vrtu obesil nek 50letni nekdanji kočijaž rajnc. Revoltella-e iz Trsta. Imé mu je Carrara; rojen je v Ferrari. Zapravil je 5000—8000 gold., ki mu jih je bil zapustil umrli gospodar in potem z vrvjo na kol!

Iz Savinske doline 5. sep. — Naj „Novicam“ danes poročam kaj druzega. Mnihi Lazaristi, ki bivajo poleg Celja, so nameravali 3. dne t. m. misijon obhajati v cerkvi Marijni. Za telesni blagor silno skrbno c. kr. okrajno glavarstvo Celjsko pa je misijone za ves sodniški okraj Laškega trga prepovedalo — zakaj? zato, ker pravi, da „v oni okolici — posebno pa na bližnjem Kranjskem razsajajo kužne bolezni, ki se lahko razširijo, če veliko ljudstva pride na takem shodu skupaj.“ — Če vi na Kranjskem ne veste kaj več od „kužnih bolezin“ kakor mi tukaj, sme se misliti, da — gledé na nameravani misijon — okrajno glavarstvo tako hitro epidemije vidi, kakor marsikak okrajni zdravnik, ki — gledé na diete — epidemijo vstvari, če sta le dvakrat dva bolnika za eno boleznijo bolna!

Iz Goč pri Vipavi 12. sept. J. D. — Radostni prebiramo v „Novicah“ vesela poročila iz mnozih krajev, kako čedalje bolj napreduje naša sveta narodna reč, pozvedamo pa tudi, da povsod se nahaja med pšenico ljulika — to je med Slovenci nemškutarija. En tak zagrizen nemčur se klati pri nas okoli, J. Mer. mu pravijo, ki nas domoljube zmirja in psuje, sam na sebi pa ima sto in sto napak vsake baže; druge pita z grdimi imeni, ki niso tako neumni, da bi pod podzemeljskih votlinah zakladov iskali, ampak si pošteno svoj kruh služijo; po vasi postopa, laži in čenče raznaša namesti da bi si kaj zaslužil, da bi dolgove plačal. Mi ga pustimo pri miru, pa resno zahtevamo, naj tudi on druge na miru pusti in Boga prosi, da mu razsvetlí zmedene možgane njegove!

Iz Kranja 7. sept. (*Svetli nadškof Goriški na Gorenskem. Knezoškof Vidmar, častni mestjan naš. Kegljanje na korist sirotam Bosniškim in Ercegovinskim.*) Danes so obiskali svetli knez in nadškof Goriški dr. Gollmayr na svojem potovanji na Gorensko našega knezoškofa. Gosp. nadškof so se kakih 5 ur mudili v našem mestu in proti večeru odpeljali v Mošnje, odkodar so dalje potovali, da vidijo čez mnogo let svoj rojstni kraj (Radoljico), krasni naš Bled in pa obiščejo romarsko cerkvico v Brezijah, kjer so na praznik Malega Šmarna maševali. Ker je veseli glas, da preblagi véliki škof in visokospoštovani roják pridejo ta dan na Brezje, se ko blisek hitro razširil med Gorenci, privrelo je od vseh krajev toliko ljudstva, da — kakor smo iz zanesljivih poročil izvedeli — bilo je kakih 6000 ljudí pričujočih pri darovanji sv. maše. Bil je tedaj letošnji Mali Šmarn v resnici zgodovinski dan za cerkvico na Brezijah. — Kakor je podoba, prečastiti knezoškof gosp. dr. Vidmar prav zadovoljno bivajo pri nas v lični hišici, ko so si jo lani zidati dali in jo svojo „pušavico“ imenujejo. Naj pri tej priliki tudi to „Novicam“ poročam“, da je naš mestni odbor gospoda knezoškofa izvolil za častnega mestjana ter mu na predvečer godovnega dne mestjani napravili bakljado, katere so se udeležili tudi tukajšnji čitalnični pevci. — V podporo ubozih Bosniških in Ercegovinskih sirot, ki so v Avstrijo pribežali, pričelo se je v nedeljo 12. dne t. m. kegljanje na dobitke, ki bode trajalo celi ta teden. Nadjamo se za trdno, da pokazal bode Kranj pri tej priliki slavjansko svoje lice in da obila pomoč doide ubogim trpinom.

Iz Ribnice 11. sept. — Častiti gosp. Jožef Lesjak, fajmošter Sodraški, nad katerem se je še deželni predsednik vitez Widmann poslednje dni njegovega življenja iznosel, je včeraj nagloma za mrtvudom zbolel v sodniški hiši in pri tukajšnjem zdravniku kmalu potem umrl. No, zdaj je, omamljen silnih britkosti, kulturkämpferjem popolnoma šel iz poti, ki niso mogli čakati, da bi mu bili faro vzeli!

Iz Bizovika pod Ljubljano 11. sept. — Če smo pred dvema mesecoma pokazali, da ima Bizovik srce za napredek naroda našega, ko smo slovesno odprli čitalnico našo, smo pokazali zopet danes, da ima srce za čast božjo, ko smo iz Ljubljanske Št. Peterske cerkve veliki, 36 centov težki in 123 let stari pa še zmirom prelepo donečı zvon slovesno prepeljali v našo cerkev. Kdor je videl, s kakošnim veseljem so možje in fantje vpregli 4 konje, ki so šli po zvon, — kako krasno so naša dekleta ga ovenčala, — kako praznično so bile opravljene vse vasí, skozi katere so ga peljali do nas, — koliko ljudstva ga je navdušeno spremljevalo po celi poti, — kako so možnarji pri nas že od daleč pozdravljali njegov prihod, — kdor je vse to videl in pa kako so v tem sprevodu mnogim solze veselja igrale v očéh, zdelo se mu tako, kakor da bi videl sinove in hčere priti po svojega očeta. Srečno smo ga pripeljali le-sem; Bog daj, da ga tudi srečno spravimo v zvonik in da nam in potomcem našim poje na čast božjo in v spomni letošnjega leta, da je resnično geslo čitalnice naše: „vse za vero in domovino.“

Odbor čitalničin.

Iz Ljubljane. — So pač častiti naročniki „Novic“ čudno gledali, ko so zadnjo številko dobili v roke z velikimi belimi okni! Prvi natis je namreč policija zasegla zavoljo treh člankov. Prva članka sta pretresala dogodbe na jugu, tretji pa je imel za predmet zadnji čas tako goste zasege sedanji sistemi neljubih listov in njih objektivne obsodbe. — Mi k temu nič ne rečemo, kakor to, da se zlasti Hrvaški, pa tudi drugi listi čudijo, kako da so dandanes policije ravno opozijskim Českim in slovenskim časnikom tako hudo za petami, Ogerskim in Dunajskim židovskim listom pa ne branijo zasmehovati Slovane in druge narode, kolikor se jim ljubi. Uboge za svoje pravo, za človeško količkaj prenesljivo osodo boreče se ustajnike sme vsak umazani žid zasmehovati, krutih Turkov, sovražnikov vsake kulture in postave, pa nihče.

— (*Preuzvišeni biskup Strossmajer*) so predsedniku „Matice slovenske“ dr. Jan. Bleiweisu na čestitko, ki jim jo je odbor Matičin poklonil o 25letnici njih biskupovanja, poslali sledeči odgovor:

„Slavnom odboru Matice slovenske u Ljubljani! Sa radošću i uprav uzhićenjem pročitah list Vaš od dana 2. rujna t. g. ter evo hitim izraziti Vam najsrdačniju zahvalnost na prijateljskoj uspomeni i iskrenoj čestitci prigodom moje biskupske dvadeset i petgodišnjice. Želeć braći Slovencem u svih plemenitih nastojanjih obilni božji blagoslov, ostajem sa odličnim štovanjem toga sl. odbora

ponižni sluga

Strossmajer, biskup.

U Djakovu dne 10. rujna 1875.“

— (*Iz seje deželnega odbora 7. in 11. septembra.*) Pritrdilo se je predlogu krajnega in okrajnega šolskega sveta, da se Jurij Adlešič definitivno potrdi za nadučitelja na Vipavski ljudski šoli, na protest nekaterih odbornikov Vipavske občine pa odgovorilo, da po dotični šolski postavi nima občinski odbor, ampak pomnoženi krajni šolski svèt besedo o oddajanji učiteljskih služeb. — Pritrdilo se je dalje šolskima svetoma, da za definitivnega učitelja na ljudski šoli v Borovnici pride Franc Papler, sedaj učitelj v Polhovem Gradcu, — učitelj M. Kračman pa za definitivnega učitelja na ljudski šoli v Žalni. — Obrtnijski šoli v Ljubljani se je iz deželne Franc-Jožefove ustanove za leto 1875 dovolilo 200 gold., obrtnijski šoli v Novem mestu pa izjemno za 1875. leto 400 gold. — Predlogu pomnoženega krajnega šolskega sveta, da se služba 2. učitelja v Mokronogu oddá Karolu Kaligerju, je deželni odbor pritrdil, predlogu o oddaji službe za 3. učitelja pa ne. — Primarij dr. K. Bleiweis in deželni inženir Fr. Wičl sta se danes podala na pot, da ogledata več Avstrijskih druzih norišnic na Nemškem in v Švajci.

— (*Postava*) zadevajoča nauk slovenskega jezika na Ljubljanski realki ni potrjena.

— (*Iz odborove seje družbe kmetijske 8. dne t. m.*) Pod predsedstvom barona Wurzbacha bili so pričujoči gospodje odborniki Brus, Debevec, dr. Poklukar, Seunig, Šolmajer in tajnik dr. Bleiweis, ki je bil poročevalec o sejnih predmetih. Sklenilo se je, vredništvo „Novic“ naprositi, da razglasí dopis sl. ministerstva kmetijstva, v katerem vinorejcem priporoča od G. Rütger-ja na Dunaji iznajdene impregnirane trtne kole, čeravno po poročilu odbornika P. Kozlerja pripoznava, da ni veliko upanja za porabo teh kolov, ker so predragi in pa bi bili po vožnini v vinske kraje, ki so oddaljeni od železnice, še bolj podraženi. — O prošnji županije Št. Ruperške za dovoljenje dveh tržnih in živinskih sejmov v Rakovniku, katero je c. kr. deželna vlada kmetijski družbi v posvetovanje poslala, je sklenil odbor, to prošnjo toplo priporočati vladi zato, ker je v tej okolici živahna živino- in posebno konjereja ter je zategadel v Rakovniku tudi štacija cesarskih žebcev, lega Rakovnika je za sejme pripravna, in se sejmi, ki pospešujejo trgovino, vjemajo z obrtnijsko svobodo. — Gospodarju Luki Kosu v Zalogu pri Cerkljah se dovoli, da sme od družbe kmetijske prejetega bika, ki ga s posebno dobrim vspehom za pleme ima že čez 3 leta in je silno težak postal, prodati. — Poročilo o zboljšanji planinskega gospodarstva, ki ga je gosp. župnik Jan. Mesar, predstojnik podružnice Bohinjske, poslal po dovršenenem svojem potovanji po nekaterih planinah gorenjskih in notranjskih, je odbor sklenil izročiti vredništvu „Novic“ s prošnjo, naj ta na mnoge strani podučni spis v svojem listu natisne; dalje je pa odbor tudi sklenil, gosp. Mesarja naprositi, naj tudi nekako krajše poročilo o svojem potovanji v nemškem jeziku spiše, da ga družba s priloženim slovenskim Novičnim poročilom pošlje sl. ministerstvu kmetijstva, ki mu je za to potovanje potrebno subvencijo dalo. — Ker se ima družba kmetijska na vabilo odseka za zborovanje gozdarjev 27. dne t. m. na Dunaji vdeležiti po poslancih tega zbora, zato je povabil odbor odlične gozdarje naše dežele k tej vdeležbi, in gospodje Salzer, Seitner in Scheyer so obljubili podati se v ta zbor. — Na vabilo v vinorejski shod, ki bo 14. in 15. dne t. m. v Trientu, gré gosp. R. Dolenec, vodja deželne vinorejske šole v Slapu, s podporo deželnega odbora v ta shod z nalogo, da poroča potem o važnejših njegovih obravnavah. — Po nasvetu gosp. Schollmajer-ja in Seuniga, da je čas za nakup subvencijskih goved Belanskega in Muriškega plemena že blizo, sta se naprosila imenovana gospoda odbornika, da konec tega meseca gresta na Koroško in Štajersko nakupovat te živine, ki se bo potem v začetku meseca oktobra po navadnih pogojih prodajala v Kranji in Postojni, na Dolenjskem pa, ako se tu kaj več poželjenja za pridobitev žlahnih plemen oglasi. — Kot novi udje so bili po predlogu predstojnika podružnice Planinske gosp. Jul. Mayer-a v družbo kmetijsko sprejeti: gosp. Fr. Reissmüller, grajščinski vodja v Planini, gosp. Al. Pogačnik, trgovec v Cerknici, gosp. Jan. Milavec, posestnik v Cerknici, gosp. Jan. Meden, posestnik v Cerknici, in gosp. Jož. Benedek, nadučitelj v Planini.

— Na nekatera vprašanja iz Dolenskega, kako stojí z napravo kmetijske šole, moremo le to odgovoriti, da dozdaj se še nič ne sliši od odločbe ministerstva kmetijstva o državni podpori.

— C. kr. ministerstvo kmetijstva je razglasilo začasni ukaz, po katerem se ima, kdor hoče učitelj na nižih ali srednjih kmetijskih šolah biti, na Dunajski višji kmetijski šoli podvreči preskušnjam, da potem dobí spričalo sposobnosti za tako službo. Po prestani ustmeni in pisni preskušnji dobí dotični kandidat spričalo, ki se na to glasí, ali je „sposoben“ ali pa „prav sposoben“.

Iz Tupalič nad Kranjem je došlo „Novicam“ žalostno poročilo, da je 10. dne t. m. ondi bivši Bresniški fajmošter gospod

Lovro Pintar

po večletni bolehnosti umrl.

Mati Slovenija zgubila je ž njim zvestega sina, ki se je iskreno trudil za njen duševni in materijalni blagor ter se za njo boril tudi v deželnem in državnem zboru. Na veke mu ostane hvaležen spomin!

— Gospod Janez Gutman, magistratni svetnik v pokoji, zadnji čas poročevalec pri zemljiški cenilni komisiji v Kranji, je 6. dne t. m., ko je bil z dotično komisijo v Kokriški dolini, medpotoma nagle smrti umrl.

— (*Veliki sejm*), ki ga od starodavnih časov imenujemo „čespljev sejm“ in je letos prav po pravici tak, ker je čespelj prav veliko, je bil precej živahen. Štacunarji ga prištevajo le srednjim sejmom; goveje živine pitane bilo je malo na sejmišču, druge pa več; cena jej je bila dozdaj navadna in ne višja; ker je iz Lahov bilo kupca precej, se je lahko prodala; — konj so pripeljali veliko, posebno žebet, ki so se prodala po precej dobri ceni, po 60 do 70 gld. — Pred mostom so se po navadi zbrali čebelorejci, ki so barantali z medom; izprva so mu nekateri stavili po 18 krajc. ceno, pozneje pa je poskočila tako, da nazadnje ga nihče ni dal spod 22 krajc. funt. — Popoldne so policaji na živinskem sejmišču nekega pijanca, ki je ves vinjen obležal, hidropatično ozdravljali, to je, dva škafa vode so mu polili po glavi, da se je „izbrihtal“ pa kakor miš moker tresel mraza.

— Naš gosp. Nolli gostuje z veliko pohvalo kot operni pevec v Zagrebu.

— Predvčeranjim je zapel prvikrat novi veliki Hilcerjev zvon v Št. Peterski cerkvi tako veličastno, da po vsej Ljubljani se je razlegal krasni glas njegov. „Zvon ne bučí, kakor drugi zvonovi — je rekel nekdo, ampak glas njegov se mogočno razlega krog in krog.“ To je kratka, pa temeljita kritika.

— (*Za uboge ubežnike iz Ercegovine in Bosne*) so vredništvu „Novic“ izročili: gosp. Luka Robič 5 gld., gosp. Lipe Haderlap 3 gld., gosp. M. Erjavec, duhovnik v Šturji na Vipavskem nabranih 18 gold., gosp. J. Nakuš, župnik na Planini 5 gld., gospodinja Marija Povše 2 gold., Klementina Lulik, krčmarica v Šturji 1 gold., gosp. dr. Bleiweis 50 gld., gosp. Franjo Sovan 15 gld., gospodje črkostavci Blaznikove tiskarne 3 gold. Raznotero obleko so poslali: gosp. J. Kržič iz Senožeč, gosp. M. Kreč iz Ljubljane, neimenovana kuharica.

Za vse te milodare se vredništvo srčno zahvaljuje in živo prosi še drugih dobrotnikov in dobrotnic. Dvakrat dá, kdor hitro dá!

— (*Samomori*) so zdaj tudi v Ljubljani na dnevnem redu. Unidan se je neka romantična gospica v malem grabnu vtopila, nekega mladega človeka pa so našli v Ljubljanci poleg Fužin; v nedeljo sta bila dva možaka v mrlišnici pri sv. Krištofu; eden se je obesel v okolici Rožnika, drugi pa v jetnišnici na Gradu. — To vse so znamenja zadnjega časa, ko sta si turški fatalizem in brezverski indiferentizem brata postala; vsaj beremo očitno v časnikih, če s premislikom v vodo skočiš ali se obesiš, bogohulni izrek: „es hat der Vorsehung Gottes gefallen“!!

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Cesarjevo lastnoročno pismo od 7. dne t. m. sklicuje letošnji shod delegacij na Dunaj 21. dne t. m.

— Minister Avstrijski in Ogerski notranjih zadev sta dala razglasiti, naj zdravniki, ki jih je volja stopiti v vojaško zdravniško službo, se oglasijo pri dotičnih uradnijah. Ta razglas pač ne pomeni — večnega mirú.

Iz Istre. — Kapitelj Poreško-Poljske škofije je prečastitemu škofu dr. Dobrili o ločitvi od te škofije in preselitvi v Trst izročil adreso, v kateri veje duh iskrenega priznauja in srčne hvaležnosti za blagor njegovo delovanje v tej škofiji.

Iz turškega bojišča so bila poročila zadnje dni preteklega tedna malo izostala, zdaj so pa jela bolj pogosto prihajati. O izdatnih vspehih Turških čet še oficijelna Turška poročila ne morejo nič posebnega naznanjati. Turki, katerih je od vseh krajev velike čete privrelo na bojišče, so vzeli Trebinje in Duški samostan — to je vse. Vendar so jim po najnovejših poročilih ustajniki še tu pot prepregli, tako, da Turki nimajo zveze niti med Mostarom niti med Dubrovnikom. Med tem je bilo več bítev, v katerih pa so bili zopet Turki, dasiravno jih je bilo mnogo več od ustajnikov, tepeni in nazaj vrženi. Vélika moč ustajnikov je združena v jugozahodnem kotu, krog Nevesinja in nad Trebinjem, ker hočejo ostati blizo Črnegore, od katere se nadjajo pomoči vsaki hip. Zato so že vodje njihovi (med njimi tudi naš Hubmayer) bili v Cetinjah ter priganjali Črnogorce, naj bi stopili v boj. To se do zdaj še ni zgodilo, al po Črnigori že vse po boji diši in pri Grahovem stojí izdatno krdelo Črnogorcev pod poveljem knezovega tasta Vukotića. Tedaj so vse one novice, ki so se o nedločnosti kneza Nikice po svetu trosile, izmišljene. Knez le čaka, kaj bo storila **Srbska** skupščina, ki se je 9. dne t. m. sešla, a še nič odločnega ne sklenila. V nagovoru svojem je knez Milan povdarjal, da mu bo vsa skrb ohraniti mir v deželi. Te besede se Turkom prijaznim listom ne zde grozilne ali pa vojsko pomenljive; al premisliti je, da bo knez moral skušati mir ohraniti tudi v svoji deželi, kar mu bo pa pri splošnem razdraženji Srbskega naroda težavno, ako se ne odloči za vojsko s Turki. Za predsednika skupščine je knez potrdil Kaljevića, za nadpoveljnika vse Srbske vojske pa Mil. Lešjanina, pod Ristićem bivšega vojnega ministra. — Pretekli teden je v Mostaru bil shod Evropskih posredovalcev; a poveljniki ustajnikov se niso brigali za-nj; rekli so le, da bi prišli k razgovoru, ako bi bil shod v Dubrovniku. V Kosierovem so sestavili v 5 točkah svoje pogoje, v katerih zahtevajo svobodo mohamedanskim podložnikom enako, samostojnost pod vlado kneza iz kake Evropske vladarske rodovine, ter sploh svobodo, kakor se spodobi človeku; Turčijo hočejo pripoznati kot nadpokroviteljico ter plačevati jej primeren tribut. Ta oklic sklepajo s sledečimi besedami: „Štiristo let bili smo raja, bili smo četa mrh, odslej pa hočemo biti ljudje; v to nam Bog pomagaj! Amen.“ — Ni težko spoznati, da Turška vlada teh pogojev ne bi sprejela, odjenjati pa ustajniki ne morejo in tako bo vse posredovanje zastonj. Ustajniki hočejo svobodo ali smrt; to so zatrdili že stokrat.

Iz vsega tega je razvidno, da upor na tem kraji ni še prav nič potihnil, marveč se čedalje bolje vtrjuje. Al tudi v Bosni ni tako tiho in mirno, kakor vladna Turška poročila trdijo. Okoli Staregradiške so vedno srdite bitve, zlasti pop Žarko ne dá Turkom nikjer miru. Kri teče na obeh straneh curkoma. Telegramov, ki poročajo o krvavih praskah, ne moremo priobčiti vseh, ker jih je predolga vrsta; al to je razvidno iz njih, da se tudi tu upor razširja. Turki se obnašajo po svoji stari navadi ljuto in ne prizanašajo ne moškim ne ženskam, ne starcem ne otrokom. Pri Starigradiški so na vsako krščansko hišo naložili 10 do 500 cekinov davka, katerega tirjajo neusmiljeno: „denar ali pa glavo“. Tudi tukaj pričakujejo ustajniki pomoči od Srbov, ki pa le cincajo in cincajo.

Najnovejša poročila iz bojišča po „Obzoru“: Ustajniki so 13. t. m. potolkli četo Nedjib-paše, ki je peljala hrano s Trebinj v Bileč. Napadli so tudi Turke vtaborene krog vasi Daberice, popalili 73 turških vtrjenih hiš. Turkov mrtvih okoli 200, ranjenih ravno toliko. — S Kragujevaca 13. t. m.: Adresni odbor (Srbski) se je sporazumil z vlado; vojske nočenapovedati, nego v adresi hoče povedati sultanovi vladi dosti ostre besede(!!). Črnogora ne pripušča Turškim četam poti v Podgorico.

Listnica vredništva. Gospodarju Jan. Jug. v God: Ker vidimo, da ste umen in priden gospodar, ki spoznava potrebščine za kmetijstvo, zato Vam bomo živinozdravilske bukve za premijo v dar poslali, al same bukve Vam ne morejo zmirom zadostovati, ker je pravo spoznanje bolezni le izučenemu živinozdravniku mogoče. Zato imate prav, če mislite na potrebo v naši živinozdravniški šoli, izučenega živinozdravnika. Do tacega priti celi soseski ni ravno tako težavno, če ima kakega okoli 20 let starega pridnega mladenča, ki slovenski brati in pisati zna in kateremu soseska za eno leto po 10 do 12 gld. na mesec zložiti more, da gre v šolo, ki se začne po vseh Svetih; če je tak mladeneč kovač, je tem bolje. Kar se tiče Vaše želje po dobrem plemenskem biku, berite v današnjem listu poročilo iz seje družbe kmetijske, po katerem se bodo biki žlahnega plemena za polovico kupne cene na dražbo dali. —

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih dedičev v Ljubljani.